

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/68810>

Please be advised that this information was generated on 2019-09-23 and may be subject to change.

Solidariteit

Door Leon Wecke

Solidariteit is een groot goed. Tal van partijen hebben het in hun vaandel geschreven. "Hun strijd, onze strijd, solidariteit" zongen de linksen vroeger, maar ook nu is het niet afgeserveerd. Jaap de Hoop Scheffer deed onlangs nog een beroep op de solidariteit binnen de NAVO, zulks om de bondgenoten eraan te herinneren dat Nederland na twee afgesproken Uruzgan-jaren door een andere bondgenoot- geheel of gedeeltelijk- diende te worden afgelost. Solidariteit wordt door velen omarmd, maar de vraag is wel wat de inhoud is, als het erop aankomt. Natuurlijk zijn wij allen, minstens verbaal, solidair met de armen, zieken en verdrukten op aard. Solidair met de lijdende mensheid en met verwijzing naar de rechten van de mens zullen we dan ook humanitaire operaties ondernemen, althans als daarmee ook andere belangen van ons gediend zijn. Voor zover ik kan nagaan, is er nog nooit een loepzuivere humanitaire militaire actie geweest. Wel in naam natuurlijk, maar in feite laat een zelfs oppervlakkige analyse van de operatiedoelen zien dat het om meer gaat dan alleen hulp aan de medemens, wier lijden wij willen verzachten en als het even kan opheffen. Dat onze solidariteit om de onderdrukte en of hongerende medemens te helpen van nogal selectieve aard is, blijkt uit het feit dat we niet alle daarvoor in aanmerking komende volkeren van humanitaire dienst zijn. Het lijkt erop dat we bijvoorbeeld de mensenrechten, die toch universeel zijn, in onze argumentatie alleen gebruiken als het ons goed uitkomt. We benadrukken dat we solidair zijn met de onderdrukten en we ze - desnoods met geweld - deelgenoot willen maken in de zegeningen van ons eigen politiek en economisch systeem. In naam van de democratie hebben we al menige interventie gelegitimeerd. Wij kunnen, als niemand de solidariteit

gestalte geeft door onze plaats in Uruzgan in te nemen, de potentiële en feitelijke slachtoffers van de Taliban niet aan hun lot overlaten. We dienen dan solidair te zijn met de stakkers, die bij onze afwezigheid, met zekerheid weer aan de heidenen (laat ze dat niet horen,) zijn overgeleverd. Zijn wij vooral solidair met de bevolking van Uruzgan of vooral solidair met de Verenigde Staten, die immers hun karwei in Afghanistan niet hebben afgemaakt mede omdat zij aan een bezetting van Irak de voorkeur gaven? En zijn wij solidair met de NAVO, die niet solidair met ons zijn? Solidair zijn vanwege de on-solidariteit van anderen? Het begrip solidariteit kan om vele redenen ernstig worden misbruikt net als andere mooie begrippen zoals democratie, mensenrechten en internationale rechtsorde. Het betreft vaak legitimaties van ondernemingen die bij nader inzien niet primair op het verlichten van het lot van de medemens zijn gericht, maar op het behartigen van de belangen van anderen. Het is goed bij, met name militaire, maar ook bij politieke en economische interventies, een onderscheid te maken tussen de feitelijke doelen, de rechtvaardiging ervan, de ideologische en persoonlijke drijfveren van de besluitvormers en de politieke situatie die implementatie van een bepaalde operatie mogelijk maakt. En natuurlijk ook solidair zijn met slachtoffers kan een doel en tegelijk rechtvaardiging zijn. Maar het solidair-zijn tot het belangrijkste of soms enig doorslaggevend argument te verheffen, is bijna altijd in strijd met de werkelijke gang van zaken. Dat neemt niet weg dat, anders dan op internationaal politiek vlak, echte solidariteit niet valt uit te sluiten. Solidariteit met in hun recht staande stakers komt voor. In feite zouden alle mensen solidair met elkaar moeten zijn

als het gaat om het bereiken van een rechtvaardiger wereld. Nederlanders zouden zich van andere volken onderscheiden door hun grote mate van solidariteit met wat men indertijd de 'Derde Wereld' noemde. Als we onze koloniale tijd even overslaan zien we dat, als het om goedbedoelde ontwikkelingsassistentie gaat, Nederland, qua solidariteit bovenaan de lijst staat met onze 0,7% van het bruto nationaal product. Soms kan solidariteit manifest botsen met gevestigde belangen. Men denke aan kerstmis 1914 toen de Duitse en geallieerde soldaten uit de loopgraven klommen om in alle solidariteit met de lijdende medesoldaten het kerstfeest te vieren. Dit tot grote schrik van de generale staven. Gelukkig kon diezelfde soldaat er na enige tijd weer toe gebracht worden ter verdediging van het vaderland de medemens met bajonet of pionierschap de schedel te klieven. Solidariteit is mooi, maar dan moeten wel alle mensen daar niet alleen van doordrongen zijn, maar zich er ook naar gedragen en dat is in deze wereld nog steeds veel, beter veel te veel, gevraagd.